

Grieg-kunst fra graven

En verdenssensasjon, eller bare en raritet? Å spille sammen med en død person er uansett uvanlig.

Kristiansand Symfoniorkester

Rolf Gupta, dirigent
Griegs pianokonsert og andre verker

Edvard Griegs klaverkonsert i a-moll er en av verdens mest spilte. Pianisten Percy Grainger hadde en fordel foran dagens pianister; han hadde snakket med Grieg selv om hvordan hans musikk skulle spilles.

Grainger har også en ulempe i forhold til dagens pianister. Han har vært død i 38 år.

I 1921 satte Grainger seg til klaveret, og spilte inn sin versjon av konserten, på en flere meter lang hullkort-rull. Hvert anslag ble et hull i rullen. Til sammen ble det a-mollkonserten slik Grieg ville ha likt den. Kanskje.

Det er denne solistversjonen, fremført via et avansert apparatur festet til et flygel, KSO og dirigent Rolf Gupta samspiller med på den nye platen. Dirigent Gupta har selv brukt store ord, om at fremføringstradisjonen av verket må revurderes etter dette. For nærmere kilden enn Grainger var, er det vanskelig å komme.

Det siste er korrekt, men mon ikke Guptas konklusjon er vel bastant.

Generelt spiller Grainger det meste raskere enn i noen annen versjon jeg vet av – med stor teknisk briljans, og med en stor frihet i utformingen. Samtidig er den merkelig usentimental, i en positiv betydning av uttrykket.

Rytmikken er tidvis ganske annerledes enn det man er vant til, og noen fraseringer så uventede at man rykker til i stolen.

Tempi-valgene er likevel der Grainger skiller seg mest fra de nåtidige pianistene. For å illustrere avviket: Andresatsen, fremført av Grainger, er på 5,38

FRA INNSPILLINGEN: Rex Lawson (i forgrunnen) og hans pianola var i februar i Kristiansand for å spille inn platen med Kristiansand Symfoniorkester i domkirken. ARKIVFOTO: TORSTEIN ØEN

minutter. Eva Knardahls versjon på Bis fra 1978, er på 7,13. Hele konserten i Graingers versjon er på knappe 28 minutter. Knardahls versjon på 32. Mellom disse plasserer de fleste innspillinger med norske pianister seg, men heller i det øvre sjiktet.

Den som er nærmest Grainger, både i tempi og frasering, er Kjell Bækkelunds ellers svært så skjødesløse innspilling fra 1959, med Oslo Filharmoniske under ledelse av Odd Grüner Hegge. Og her finnes kanskje en forbindelseslinje som kan indikere et musikalsk tradisjons-slektskap:

Grainger hadde kontakt med Grieg i komponistens siste leveår. Det samme hadde den norske pianisten Fridtjof Backer-Grøndahl, som var en av Griegs få elever. Backer-Grøndahl hadde igjen en elev som het Odd Grüner

Hegge. Og vips er man fremme ved Bækkelunds 1959-innspilling.

Dersom man antar at Hegge, som dirigent, la visse føringer på Bækkelunds fremførelse, er det ytterligere en indikasjon på at Graingers fremføring er nært det som var Griegs ideal for konserten.

Musikktolkning er subjektivt. Overlevering fra komponist til kunstner, og fra denne kunstneren til sine elever, skaper ofte tradisjoner for fremførelser. Versjonen med KSO og Grainger er derfor spennende. Men solisten, orkesterets klang eller lyd kvaliteten på platen gjør ikke ut fra andre innspillinger.

Cd-en inneholder også fire pianoruller der Grieg selv fremfører sine verker. Innspillingen er gjort i Griegs siste leveår, mens han var ved svak helse. Derfor er dette neppe pianisten Grieg på sitt beste.

Likevel er det interessant å høre hvor fritt og respektløst han behandler notebildet. Det gir et svært autentisk bilde av Griegs eget fremføringsideal.

Platens siste verk, er Griegs c-mollsonate for fiolin og klaver. Kristiansanderer Øyvind Bjørå spiller fiolin, og Rex Lawson gir musikkrollen med klaverstemmen liv gjennom sin måte å håndtere piano-automaten på.

Djervt og kraftfullt spiller Bjørå, med en vakker fiolintone. Likevel kan jeg ikke

fri meg fra følelsen av at han hadde fått til en enda bedre fremførelse om han hadde hatt en «ekte» pianist ved sin side.

Alt i alt er cd-en forfriskende og anderledes. Det er morsomt å få et innblikk i tidlige tiders tolkninger, og da spesielt Griegs egne. KSO, Gupta og pianolist (det heter faktisk det!) Lawson skal ha ros for originalitet og vågemot. Som et supplement i en platesamling med flere innspillinger av a-mollkonserten hører denne hjemme. Skal du velge kun én, råder jeg deg til å finne en annen. HANS-CHRISTIAN VADSETH

NY PLATE: KSOs nye Grieg-plate er spilt inn i nytt lydformat. FOTO: REIDAR KOLLSTAD